

Oponentský posudek na diplomovou práci Šárky Matouškové (Vaculové) „Prostředí domova“

Autorka se vyrovnává s věčným, avšak stále novým tématem „domov“. K souboru obrazů, jejichž fotodokumentaci považuji za nanejvýš lákavý příslib setkání s originály, se pojí text, který bych označila za poctivou bitvu s množstvím už existujících zobrazení, textů a myšlenkových tradic zahrnujících koncept „domov“, jež je zatížen nezměrným břemenem významů, jejichž chuť a vůně byly tolikrát kulturně a didakticky proměněny na „pachut“ a „odér“. Už letmé nahlédnutí do obrazové dokumentace mě trochu uklidnilo a první čtení textu ujistilo, že alespoň co se týče zřehlednění terénu, bitva byla vyhrána.

Autorka si vymezila (v souladu se svým pojetím maleb) teoretické pole, v němž se rozhodla pohybovat a v němž se rozhodla systematicky setrvat. Tento prostor je vytvořen sémiotickým pojetím textu jako takového: reflexe významů slov s vazbou na odkazy z primárních a sekundárních pramenů a stejnou metodou uchopené obrazy – texty vizuální. Zamýšlení se nad procesy symbolizace a vytváření významů lidských artefaktů včetně myšlenkových konstruktů. Dalším spoluurčujícím vlivem je zde tradice myšlení fenomenologického a myšlení sociologie.

Zdá se, že výběr pramenů z oblasti fenomenologie přináší autorce větší jistotu a obohacení, ba určitý „grunt“ jejich psaných reflexí. Prameny jako Heidegger, Patočka, Kratochvíl, Neubauer, Merleau – Ponty, Hogenová prozrazují systematickosti výběru (byla snad paní autorka kromě naší katedry filosofie také návštěvnící „salónu“ ve Viničné?) a v posledku i systematickosti myšlení a psaní jejich čtenářky. Se základem sociologického myšlení, na něž se také autorka odvolává, je to poněkud nejasnější. Autorka A. I. Bláhu se mi v seznamu literatury nepodařilo nalézt, byť by mě byla „sociální dědičnost“ (snad tzv. teorie memů?) nanejvýš zajímala. Norberg-Schulz ční zde osamoceně. Neujasněný kontext sociologického myšlení o domově je snad i pravým důvodem k autorčinu povzdechu nad tím, že „sociologie není schopna zachytit „domov“ v jeho ontičnosti (...) proto jí nepřipadne problém jinakosti jako problém“ (str. 23); s tím nelze ani při nejlepší vůli souhlasit. Ostatně se autorka nemusí tímto nedostatkem dále trápit. Pramenů, vyrovnávajících se sociální realitou a stávajícími filosofickými koncepcemi, je dost. Dostáváme se zde na půdu sociologického myšlení posledních dvaceti let, jehož vývoj autorka jaksi nestačila zaznamenat. O tom svědčí vícero sporných, zkratkovitých, radikálně kladených soudů (namátkou str. 15, 23, 24).
Otázka: Co máte na mysli spojením slov „ekologie sociologie“ na str. 6 ?

Možná, že právě v diskrepanci mezi zvoleným výkladovým rámcem daného fenomenologického myšlení a nanejvýš zajímavým výběrem ukázek ze současného umění (David, Barragán, Mondini-Ruiz) tkví problém „rozpojenosti“ textů, ukazujícími k určitému „smyslu“, kterými byl čtenář uváděn do problematiky, a ukázkami z díla umělce, poukazujícími k „smyslu“, jež by byl podle mého „rozbalen“ právě za pomoci jiného myšlenkového aparátu, než je tradiční fenomenologie. Snad je to právě onen chybějící kontext sociologického myšlení a post-strukturalistických proudů ve filosofii a teorii obrazu. Nicméně obhajobu vlastní výtvarné práce v tradici sémiotického pojetí teorie obrazu (Vančát) a s občasnými odkazy na Merleau-Pontyho považuji za přesvědčivou. Didaktické rozpracování je celkově velmi zdařilé a jeho ověření v letní škole NG prozrazuje jeho nosnost. Provázanost myšlenkového celku výtvarných aktivit s dalšími odkazy na umělecká díla je zde samozřejmostí. Snad by se dalo namítnout u „dotýkání se krajiny“ (str. 58), že volba materiálů pro haptický zážitek není zcela odpovídající (autenticita), nebo alespoň že není dostatečná.

Otázka: Proč jste volila právě modelování z papíru (téma Jak se můžeme dotýkat krajiny) a jak se má tato volba k „fenomenologickému“ pozadí Vašich myšlenkových úvah o prostředí krajiny?

Práci navrhuji k obhajobě.

PhDr. Marie Fulková, PhD

Autorka

Marie Fulková

M. F.

2.1. 2004